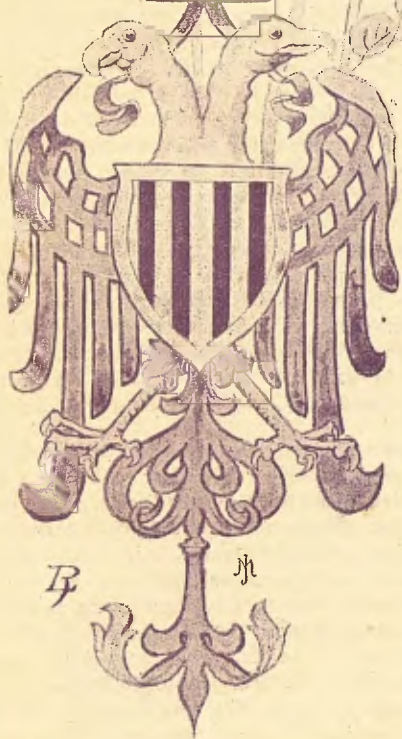

Catalunya Artística

ANY III.—BARCELONA, 16 JANER 1902.

GENT NOTABLE DE CATALUNYA

Núm. 84

15 céntims

EL PIANISTA JOAQUIM MALATS

Gent notable de Catalunya.

JOAQUIM MALATS.

Es aquest distingit artista un dels concertistes de piano més notables de Catalunya.

Jugant el teclat del simpàtic instrument, en Malats arrenca vibracions agradivolas de debò que corprenen á tots els públichs que tenen la fortuna d'escoltarlo.

El jove artista mancava en la nostra Galeria y per aixó li continuém avuy, desitjantli un nou triómf en el concert que ha de donar en aquesta ciutat la vetlla del 24 del corrent.

"Els Pirineus" en el Liceu

L'estreno de *Els Pirineus*, de bon segur que ha sigut per molts una revelació, puig molts eran els que no coneixian al Mtre. Pedrell compositor; ara ja'l coneixen, y gayrebé ja'l coneix tothom, y tots havém tingut ocasió pera anar á fruhir de las bellas musicals que'l Mestre ha apiladas en la partitura de que tractém, y que en nostre humil concepte pot reputarse com una joya d'art nacional y una verdadera obra mestre, en la que no sabém que admirar més, si la grandiosa concepció musical ó la superba instrumentació que posseheix, imprimint á cada detall del drama color y sentit estétich apropiat.

Una de las principalíssimas dificultats qu'ofereix el poema de *Els Pirineus*, es la de no presentarse sos personatjes gayre apropósit pera determinar musicalment sos caràcters morals, ni poguer, per aquest motiu, mantenir, dramàticament considerat, l'interés que inspiraría al auditori la trama ó desenrotllo musical que podria dárse-li si las tres jornadas no fossin tan deslligadas l'una de l'altra; sols hi ha una figura, á la que'l Mtre. Pedrell li ha dat, ó ha pogut darli son caràcter musical propi, y es *Raig-de-lluna*, verdader punt d'unió dels tres epíssòdis ab que's divideixen *Els Pirineus*; tots els altres personatjes no prenen carta de naturalesa (perque no poden) en la partitura, més á pesar d'aquesta falta d'estabilitat dels personatjes y de la notable diferencia d'ambient que's respira en las tres parts de l'obra, el Mestre Pedrell ha lograt establir en l'acció musical l'equilibri necessari que tant contribuheix á despertar y á sostenir l'interés que forsosament ha de possehir pera esser escoltada ab gust, y tant ho ha lograt el Mestre aixó, que ni'l més exigent podrá senyalar en la partitura de que'ns ocupém gens d'indecció ni falta d'uniformitat, tant en son estil propi com en las líneas generals del desenrotllo musical de sa acció en conjunt, á pesar de ferho en un ambient dramàtic tan complertament oposat com son l'interior del castell de Foix, el claustre de l'abadia de Bolbona y'l campament dels almogàvers, en els que ni l'ayre ni l'esperit dels personatjes tenen res que veurer els del un ab els del altre ¿Pot darse un conjunt més heterogeni y contraposat? Ho dup-

tém, com també que hi hagin gayres compositors dels de primera fila que sápigán tractarlo tan perfecte y admirablement com el Mtre. Pedrell.

Aquesta unitat d'estil dintre la construcció musical que trobém en *Els Pirineus*, no's deu precisament á la personal inspiració de son autor, com tampoch á escola determinada qu'ell hagi adoptat com á model, solzament se deu á la concepció lírica en conjunt y á la idea gran d'en Pedrell, l'idea de crear música nacional, basantla sobre l'individualitat característica que retratan á la perfecció els cants populars que arreu se troban escampats; la música, inspirada en aquesta idea, formarà verdadera escola, y la partitura de *Els Pirineus* será, en aquest concepte una joya, la primera, del Art Musical Catalá, avuy ja conegut per tot arreu, gracias al insigne Mestre catalá, anomenat per l'extranjer el WAGNER ESPANYOL.

Degut á aqueixa idea d'en Pedrell en *Els Pirineus* hi trobém el verdader color local y'l sabor d'epoca qu'ell ha lograt valguentse dels cants populars tan frescos y sabrosos y de las escolas polifónicas dels sigles XVI y XVII ab la severitat del contrapunt y de sos sistemas tonals, unint aqueixos dos principalíssims elements per mitj d'enlassos y alguna que altra modificació propia y adecuada; l'us que d'aquets elements n'ha fet en *Els Pirineus* es tan de bona lley, que en comptés de sortir un mosáich ó un calaix de sastre, com á cualsevol compositor li hauría succehit, á ell n'hi ha sortit un'obra mestra, un cuadro magne per tots conceptes y tot d'una pessa, ahont, encar que's vulgui no s'hi troba ni una afegidura, ans tot al contrari, que la polifonia antiga y las cansons, tractadas ab la sabiesa ab que ha sapigut ferho, y adornantlas ab els medis que posseheix l'armonia y l'instrumentació moderna, resultan d'un efecte sobrenatural, y pera fersen ben bé cárrech no hi ha sino escoltar el sublim "Alleluia" del Prólech, "La mort de Na Joana" la "Cansó del estel" y'l coro, ó cant de guerra dels Almogàvers.

Si tinguéssim d'introduirnos en el sí de la partitura pera fer un anàlisis de las infinitas bellas que conté, tindriam tasca pera molt de temps, y sols pera cumplir nostre compromís ab el públich y pera dar á coneixer la idea noble del Mestre Pedrell de fonamentar la música ó escola nacional, farém á grans plomadas, una petita ressenya de la partitura, ja que no podém fer altra cosa, puig no som nosaltres qui havém de dir si es bó ó dolent, cosa aquesta que no necessita pera res el Mestre, ja que positivament val més un compás de sa música que todas las críticas, alabansas y panegírichs que li poguéem endressar.

En el Prólech apareixen ó s'inician els temas principals de l'obra, sens desenrotllarse, simplement exposantlos mentres el bardo va fent la narració y evoca'ls esperits y sombras de tots aquells héroes morts en aquellas llegendáries cimas en defensa de la patria; el coro de monjos alabant á Deu, la divisa del de Foix "tocam si gosas" un dels *leidmotifs* principalíssims, el poétich himne de *la cort del amor*, el cant sombríu dels inquisidors; després, animantse l'acompanyament orquestal, mantingut fins aquí en una mitja tinta y suavitat que no arriba may á cubrir la veu del bardo, apareix el tema ó cant dels almogàvers, y ja cap al final, resonen y apareixen els esperits y som-

bras evocadas pe'l bardo, fins qu'esclata el grandió y sublim "Alleluia" (quin tema inicial es el mateix que se sent avans de aixecarse'l teló en l'interior dit per las trompetas), verdader himne de gloria y d'un efecte estètic marvellós. Aquest sol Prólech es prou pera donar fama universal á un compositor; tot en ell es ideal y poètic en extrèm, els cants que se senten al lluny, son magnífichs, tallats ab una severitat de líneas elegantíssima y concebuts ab la forma armónica antiga enriquida més y més ab detalls de sonoritat y instrumentació moderna.

El primer acté comensa fentnos sentir el tema del Cardenal Llegat, una successió cromática de quintas y cuartas disminuidas, sens tonalitat determinada, sino indecisa que sona com á cosa sombría que dona pena y'ns deixa ab ansia á sa terminació; en la conversa de Sicart y Miraval, apareixen varis temas que després han de tenir son desenrotllo, y per primera vegada tot sencer el motiu de la divisa de Foix, que es tret d'un fragment d'una cansó de la Borgonya, y presentat aquí en son estat pur y diatònicament que conserva durant tota aquesta part de la Trilogia; en la escena de la festa, es notable l'intermedi instrumental qu'acompanya els tochs y las dansas y está compost de fragments de cants catalans, vascos, provençals, y gran diversitat d'elements antiquíssims, ab detalls rítmichs nous del tot; en el diálech amorós del afemellat Miraval y Brunisenda, es digne d'especial menció, la melodia que canta'l trovador, inspirada en una "Villanella Spagnuola" publicada á Venecia l'any 1621, que tractada pe'l Mtre. Pedrell resulta una melodia tendre y apassionada; l'oriental ab que's presenta Raig-de-lluna es típica de debó, com també la cansó "La mort de Na Joana" en la que ha fet us de l'escola oriental ab els dos intervals de segona aumentada, quins cants donan fesomia moral completa al personatge; la comlanta (lai) d'en Miraval de senzillesa inimitable ahont hi van empleadas melodias antiquíssimas ab tonalitats indeterminadas y sens definir el modo major ó menor, y está format per un cant popular del sigle xv, intercalanthi dos cansons catalanas *Los vuyt dolors y Follia*; el "Serventés" que canta Sicart, molt ben tallat y construït bastant á la moderna que produheix molt bon efecte; l'última estrofa d'aquest cant patriòtic engresca á tots els que assisteixen á la vetllada, y en lo més fort de la gatzara fa sa entrada el Cardenal Llegat; las paraulas d'ell maliciosas y fatídicas no fan gens d'efecte en l'ànim de la comtesa, que li contesta ab entonació serena y forta fins que'l Llegat profereix l'anatema per mitj d'un efecte d'acorts perfectes, de un caràcter sever, que serveix pera simbolisar el poder que en aquell moment exerceix el Llegat en el castell; al tema del anatema respõn cap al lluny el tema del comte de Foix que va sentintse cada moment més proper; las llosas s'alsan al peu mateix del Llegat y ab gran burgit surten de las entranyas de la terra una munió de soldats armats, y ab ells el comte de Foix, portant son penó y l'espasa nua y cridant ab veu potent son tema heroich y brillant: *Foix per Foix y per Foix*, crit qu'electrisa y que repeteixen tots els qu'están en el castell mentres els soldats s'apoderan del Llegat.

En el segon cuadro, tot ho trobém trist, la música encongeix. Comensa ab el cant funerari del «De profundis», que cantan els monjos en l'interior y arriba al espectador d'una manera sorda; á aquest cant que fa tanta pena s'hi anyadeix un nou element, qu'es el cant de Raig de lluna, y ab un senzill detall de contrapunt se confonen abdós cants, efecte musical-dramàtic tan intens que produheix fonda tristesa; en el diálech de Sicart y Raig-de-lluna, desfilan varis temas que ja coneixém. El tema del comte, ja no es brillant y decisiu com avans, ara 'l trobém alterat y ab sa nota inicial disminuïda per un semitó cromàtic lo que 'l transforma del modo major que avans ostentava al menor, y aixís com en la primera jornada estava confiat á las trompetas ara ho está als violoncellos y á la fusta. Després de l'enterro, els monjos se retiren tot resant y son mormull se pert y acaba baixant á la tercera menor de la tónica, detall aquest qu'ajuda á darli cert caràcter de congoixa y apesarement. El *racconto* de Raig-de-lluna, en son primer nombre está basat sobre una cansó catalana «Non, non, noneta», y el segon está tallat baix el model d'una antiga cansó dels moros d'Espanya escrita en el modo anomenat *Zeidan*, de la que 'l mestre Pedrell ha sapigut treuren un partit magne, conservantli tot el sabor y 'l caràcter que desde la primera nota acusa son origen, ab una armonia molt característica; es un detall de música apassionada, tendre y al mateix temps trista, molt trista, en sas cadencias. El final d'aquesta jornada tendeix sols á afirmar el sentiment de patria; al presentarse l'inquisidor Izarn y entregárseli'l de Foix, l'orquesta desenrotlla grandiosament aquest tema, adquirint ab ell un relleu superb el noble sacrifici del héroe, y tota l'escena un lirisme y un ambient sublimes; al esclatar ab crits de triomf els inquisidors ab el tema del poder de Roma, (que en la primera part s'ha aplicat á l'aparició del Llegat) reapareix brillant y potent la crida de Foix, servint ara com d'homenatge d'admiració pe'l sacrifici d'aquells martirs de la llibertat de sa patria.

Tota la tercera jornada serveix pera vigorisar y afirmar la idea de la patria; ens trobém sumergits en una atmósfera brillant, y aixís com en la jornada anterior tot eran tonalitats de color fosch, armonias fatídicas, y modos menors els que dominavan en tota ella, ara ho trobém tot brillant, tonalitats claras, modos majors, armonias nutridas y notas encoratjadoras. El petit preludi ja apunta el tema de la Patria y després las trompetas inician el cant de guerra. Raig-de-lluna 'ns recorda tot lo que ha passat anteriorment per mitj d'unas estrofas de la «Cansó de Na Joana». La figura ideal de Lisa, l'enamorada del rey En Pere d' Aragó, está trassada musicalment de ma mestra, y'l torbament que experimenta ab la por contínua d'esser descuberta, ve molt ben traduhit per mitj d'una frase melódica composta sols de tres notas, quina armonisació retrata admirablement aquella angunia y sobressalt continu valguentse d'una cadencia interrompuda que destruheix l'idea de la tonalitat que la melodia fá pressentir. La «Cansó del Estel», que Lisa canta, es original tota ella del mestre Pedrell, y en bona fé que acredita el domini y coneixement que poseheix dels cants populars; per lo fresca y senzilla, y la naturalitat de sos gi-

ros melodichs ens representa el vol d'una papellona qu'ha extés sas alas envers els ideals mes puríssims del amor, l'estimar sens cap mena d'esperansa; després d'aquesta cansó, la idea de la Patria vá adquirint grans proporcions, y comensa á desenrotllarse ab el cant de guerra dels almogávors, que inicia Raig-de-Lluna, pera, ab ell, emborratxar als almogávors; aquest cant está basat en el popular catalá "La batalla del rey moro", y l'estribillo que responen els almogávors, es tret d'un *mamá* árabe "Al laho akbar", (quina imitació també l'hém trobada en el chor descriptiu de en Comes "Las campanas de Nadal") y la segona estrofa del cant de guerra ho es d'una *kaaba* també árabe, de notas enérgicas y tan valentas, que cada una d'ellas pot dirse qu' es un cop de martell. L'aparició del descendent indigno dels de Foix, es senyalada pe'l mateix tema de Foix de la segona jornada, ab la diferencia que aquí 's presenta en els baixos de l'orquestra, y ressonant com una amenassa sorda que profereixen las ánimas de sos antecessors, desde'l fons de la terra. A partir d'aquí, la música sols ens acompanya y 'ns disposa pera 'l final ahont escoltém el gran himne de la Patria lliurada qu'entonan tots al presentarse montat á cavall el rey En Pere d'Aragó, quin final es d'una magestuositat, brillantés y valentía sublims.

Aquesta es la superficial noticia que podém donar de la música d'*Els Pirineus*, y ab els datos qu'hém donat, (facilitats pe'l Mestre Pedrell en son llibre ó guía temática intitulada "Por nuestra música,") senyalan l'origen de las melodías populares y detalls y fragments de la politonía relligiosa ab que la partitura está composta, poden nostres ilustrats llegidors formarse cárrech de la aspiració del Mestre catalá de crear Art Nacional, pero nacional de debó y de lley, fonamentat ab els cants genuinament populars y ab las escolas musicals que antigament havian adquirit en Espanya un grau de desenrotllo grandíssim y admirable (la relligiosa especialment representada per Victoria, Comes, Morales, etcétera) y ab conciencia, y fins ab convicció, afirmém que'l Mestre Pedrell te rahó, moltíssima rahó en fer notar, que en una obra musical, 'el text, lo mateix fá que síga catalá, castellá, francés, inglés, turch ó xino, ja que l'essencia, el fondo y'l carácter d'ella sols lo pot donar la música sobre que está inspirada, y tant en un idioma com en altre sempre possehirá'l mateix flayre y'l mateix sabor local dela regió que li hagi prestat ab sos cants els grans motius y la inspiració al compositor. ¿Ha pogut, ni podrá may enorgullirse 'l Mestre Bretón d'haver fet música nacional? per nosaltres no, y encara 'ns fá gracia el fullejar la partitura del *Garín* y trobarhi aquell *devassall* de música popular catalana ¡com si no hi hagués altra cosa que'l "Cargol treu banya," y "La filla del Marxant,"! y no es aixó sols, sino que ni en la Sardana va sapiguer trobar la nota local que hauria pogut darli cualsevol cant popular nostre. ¡Seguint per aquest ordre de consideracions, també senyalarem com obra equivocada la "Carmen," d'en Bizet, quina ópera no podrá reputarse may, ni baix cap concepte, com obra de música espanyola, ahont s'hi troba, que á pesar de sos toreros, contrabandistas, cigarreras, etc., es tan francesa com "Els pescadors de perlas" ó "L'Arlesiana", y en rova no citarém sino l'aria de Micaela y'l coro de

contrabandistas del tercer acte ¿S'ha vist res mes francés y anti-espanyol?

L'escola que inicia l'insigne Mestre Pedrell, es una escola senzilla, ingénua y de lley natural, escola que te ja algún imitador (el Mestre Nicolau) y ab el temps ne tindrà d'altres potser molt valiosos; l'unic de mal que té, es que 'ls medis pera seguirla y propagarla son molt perillosos, y podria esser que passés ab ella lo que ab la wagneriana, que no ha pogut esser imitada ni seguida per ningú, y si algú ho ha provat s' ha trobat que no podia seguir endevant. En la partitura d' *Els Pirineus*, hi respirarán tots els que la llegeixin, els ayres frescos de nostras melodias boy aspirant la flayre d'aquestas flors modestas, sempre ufanas y may marcidas, que trobém en els reconets de nostras montanyas; entre mitj d'aquesta genial concepció musical, tots, el món sencer, hi trobará el color propi de nostra personalitat musical y'l sabor particularíssim de nostre terror, en ella hi ha la nostra ánima reduhida en solías.

Si algún día 'ns vaga ja'n parlarém mes de las ideas del Mestre Pedrell, puig val la pena.

Estimat Director: Aquí té la ressenya de *Els Pirineus*, y haig de ferli constar, que may havia agafat la ploma ab tanta recansa com avuy. ¿Quí som nosaltres pera jutjar al Mestre Pedrell? sols ho he fet, y m'he ficat endins de la partitura, pera cumplir el compromís ab el públich, y l'obligació moral que tinch conreta ab vosté. Ho sento sols per l'insigne Mestre y per sa obra, puig á pesar d'alabarla soberanament, com se mereix en mon concepte, sento una mena de sentiment, com si la hagués profanada ab mas mans pecadoras.

Son afectíssim S. S.

JOSEPH BARBERÀ.

Janer-1902.

Hivernença.

Que serà llarga l'hivernada!... els camps coberts per la nevada serán mortalla dels aucells; y ab dol veurém, ma bella aymia, que's marcirá nostra alegría y'l dolc recort dels somnis bells.

El temps felis de primavera que ab tant dalit el cor espera, que tardará encara á arribar! y malalt jo per l'anyoransa m'alentaré sols l'esperansa que m'ha de dur dintre'l fossar.

Qu'es trist morir, cuan en la terra un sentiment d'amor s'enterra per no tornar més á florir! Tot contemplantme l'aucellada morta pe'l fret de la glassada, dols amor meu, qu'es trist morir!...

Pró, abressam fort, dona volguda, y la tristesa tan temuda fés que se'n vagi lluny de mi y alegre jo y tu riallera, esperarém la primavera pera tornar á rellorir!

FRANCESC COLOMER.

LLUNA DE MEL.—CUADRO D'EN RAMÓN CASAS

La mort del hermità

A LA MEMORIA DE MON ESTIMAT PARE (Q. A. C. S.)

Per Sol-ixent bufa la tramontana, y xiulant empeny als nuvols negres com mantells de dol que s'escampan sá y enllá.

La Bellesa va vestintse de viuda desconhortada.

Enllá enllá, dret al Canigó, la claror dels llampechs illumina per instants aquelles crestas irisadas que semblan de foch viu.

Darrera 'l llampech, retruny el tró, repercutint son echo per las fondaladas y torrents.

Natura está farrenya y amenassa, amenassa fort.

Els homes tremolan, temen sas iras y resan encongits, llavis tremolosos y ulls espurnejants, prop la llar que fumeja.

Tots els cloquers de l'encontrada, del plá á la falda, de la falda al cim, fan ohir sas campanas com un plany envers al cel.

Apar que digan á chor totas sas llenguas en forma de batall: — «Aplacau vostras iras ¡Oh cell! tingau pietat dels homes!»

Tots els cloquers de l'encontrada fan ohir sas campanas, tots, menys un.

La campana de l'hermita de *Santa Matilde* resta muda. El bras que la movía resta congelat, fret, sense forsa, sense vida.

Prop l' altar de la Santa y sobre un jas de palla, s'hi veu extés el cós del hermità.

Aquell vellet de barba y cabells blanchs com la neu del Pirineu; de cara tot bondat; de paraulas y obras santas: Deu lo crida aprop seu.

Els ulls mitj oberts y envidriats, las mans sobre 'l pit sostenint els rosaris y ab llavis mitj desclosos.

Resa l'última oració.

La Mort va consumant sa obra.

El vent bufa á fora y empeny l'atapahida pluja que penetra pe'l finestral prop l'altar, cayent com gotas de rosada sobre la cara de la Santa, que escorréntscli galtas avall, torna á caure com mística cascada sobre el front del hermitá. Aquella rosada benehida cau com bálsam de conhort que li aplaca la febre y li allarga la vida, perque no li manqui temps pera acabar el rés.

Al acabar lo clou las parpellas.

La Santa se 'l contempla amorosida y ell li somriu.

Tot d'una, l'hermita s'ompla d'una llum celestial.

La Santa devalla de son seti, s'atansa al gelat front de l'hermitá y 'l besa. Del cel baixa com una escala de marbre y or que traspasant el sostre, arriba fins á tocar las llambordas de la hermita. Per ella hi devallan una munió d'angels y serafins vestits de blanch y porpra; provehits alguns ab instruments d'or y argent y encerclats tots d'una llum blanca y pura.

Com papellons d'alas dauradas volan hermita amunt y avall; produhint un murmull suau y dols, com la remor d'un bressol mogut per mare amorosida, ahont hi dorm l'infantó de sas entranyas.

A una senya de la Santa, els angels polsan sos instruments; y altres cantan. Entonan junts una melodia dolsa, tendre, pura, al só de quina s'adorm l'hermitá, en somni etern.

Cuatro serafins l'amortallan ab un mantell blau-cel ab brodats d'or, y al compás dels armoniosos cántichs, s'enlayran junts embolcallats de llum, confonentse ab la boyra blanca, com un vol de tudons que s'envolan vers l'infinít.

L'hermita resta sola, descorullada la teulada y plena d'una llum vivíssima y olorosa.

Els cloquers enmudeixen.

Els núvols van escorrentse lleugers.

El llampéch ja no sic-seja.

El tró va callant sa ronca veu, y sols se'l sent per llá d'enllá darrera la montanya, rondinayre...

La Belleza esquinsa son vel negre y torna á vestirse d'or y porpra.

Natura somriu y's vesteix de festa.

Dos romeus s'atansan á l'hermita de *Santa Matilde* pera cumplir llur promesa.

Al passar el dintell quedan sorpresos, emba-

l'alits, contemplant l'hermita buyda, y ab aquell be de Deu de llum may vista; y ab aquella flayre de gloria may sentida.

Ubriacats, esma-perduts, cauhen de genolls en terra y llevantse ab devoció la barretina, mormolan ab llavis tremolosos:

—Miracle ¡oh Deu! miracle!

I. SOLER Y D.

Nit de Reys ⁽¹⁾

Es molt hermosa la nit;
brilla al cel la lluna pàlida,
y per veure arriváls Reys
ha eixit tota l'estelada.

Trenant infantils cansóns
surt á rébrels la brivalla
ab bombas y fanalets
de vistosas coloraynas.

Portan l'alegría al cor,
l'alegría y la esperansa,
y beneheixen als Reys
qu'estiman ab tota l'ànima.

Y contents van á dormir,
en el rostre la rialla;
¡qu'han posat tots al balcó
la sabateta mes maca!

En somnis veuhen als Reys
ab sos mantells d'or y plata
montant briosos caballs
que guian uns gent ls patges.

Pero lo que admiran mes,
son las curulladas caixas
de dolsos y de juguets
qu'esperan tenir, ab ánsia.

.....

¡Y els tres Reys de l'Orient
van baixant per la montanya,
desgranant mils d'ilusións
y acarontanetne mils d'altras!

F. CARRERAS P.

La Bisbal.

(1) Sobrer del número extraordinari de Cap d'Any.

Jorn poemàtic

(Ramell de fragments)

TREBALL PREMIAT EN EL CERTÀMEN LITERARI DE
SANT GERVASI (JOSEPETS) CELEBRAT EN SETEMBRE DE 1901

CAP-VESPRE.

I.

La tarde cau y'l Sol se'n va á la posta. Nosaltres carretera amunt, amunt sempre caminém enmudits, contemplant quelcóm que'ns atrau. que captiva nostres cors. Els aucells ens convidan á cantar sas cansons; escoltantlos apreném.

¡També 'l cantarém l'amor, artistas genials!

—¡No las trepitjis, pobretas, no veus que també hi deuen anar d'aparelladas com nosaltres!

—¡Bé te las estimas prou á las formigas, Margaridoya!

—¡Mira, mira quina corrúa que n'hi ha, quina professó més llarga! Totas son rossas com jo ¿veritat?

—¡Ditxós baylet! Vols que 'l renyí Margaridoya? No n'ha fet pas poca destrossa! Mes hauria valgut que aquest feix de boixos hagués anat á parar al bell mitj del riu, no't sembla?

Hem tornat á enmudir; repreném nostra excursió. Un á un aném passant tots els llochs testimonis infalibles de nostres amors.

—¿Encara estás tristota?—ab veu baixa li pregunto.

No té temps de respóndrem. Cuatre homes passen per davant nostre portant, carregada en sas espatllas, una caixa tota negrosa. En son cim s'hi destaca una creu de fusta blanca. Nosaltres acotém el cap y resém. Es la mort que passa.

Una impressió extranya s'apodera de nostres cors. Desfém el camí fet y retorném ensimismats camí de la vila, carretera avall, avall sempre.

II.

—Margaridoya, encara tens por? Estás tota tremolosa....

—Jo tremolosa? May havia tingut tant coratge com avuy. Estant al teu costat vols que tinga....

—Que te'n avergonyeixes de pronunciar la

paraula pòr? Mira, jo sols la só sentida una vegada, ¿no sabs cuan? Aquesta sí que no l'endevinarás pas. Te farás un tip de rumiar!

—Com que costa tant! Oy que sigué cuan te'n anavas riu avall?

—Ja 't só dit que no ho endevinarías. La primera 'l rey perdona.

—¿Cuan has vist l'enterro aquell?

—La segona.....

—Dígamho home, no'm fassis patir tant!

—Ja t'ho diré, pró ha de ser ab una condició.

—Quina?

—Que no t'has de posar á riurer.

Ha esclafit ab forta riallada perque li só dit que sols tinguí pòr cuan vareig declararli el meu amor.

III.

La nit avansa y sa fosquetat inonda tot lo que nostra vista domina. Sols el pich alterós de Sant Aymant gaudeix la claror que l'envolta.

La blancor de las ayguas y la verdor de sos prats quedan confosos per un grisénch que tot ho endola. El silenci regna arreu. Sols l'interrompeix el calmós caminar d'un baylet que llensa de tant en tant imprecacions que la vall aplega, repetintlas l'eco per tots indrets.

¡Pobre pastor! Li só preguntat si coneixia l'amor y m'ha contestat que sí, boy signantme l'remat d'ovellas que menava. ¡Ditxós ell que 'l concentra y reparteix gradualment! Ditxós ell que sols coneix aquest!

—Tinch pòr.

—Pòr, tens, Margaridoya?

Y l'abressada germanívola de dos rius ens ensenya. Nosaltres imitém. S'ajuntan dos cors amorosits de la mateixa manera que un ramell de flors enclou varias esséncias.

¡Enmudiu forsa, artistas de lo sublim; els deiebles s'han convertit es mestres. No desper-teu nostre amor ab vostras cansons; de vosaltres las havém apresas, aucellets bosquetáns.

La remor del Freser sembla aplaudir aquella abressada que la nit envolcalla en sas ombras cantant una cansó interminable, armoniosa, de notas falagueras.

Regna la nit. ¡Adeussiau, il-lusións d'un día! Benehit sías!

NARCÍS DEOP.

L'anell de núvia.

En el casament dels meus amichs Lluís Maynou
y Feliu y María Mataró y Romá.

Ja'l tens al dit, María:
¡cóm deu saltarte'l cor
sentinte la lligada
de aqueixa faixa d'or!

Lligada y ben lligada,
may més se't desfará;
si'l tractas be, María,
cada any s'estrenyará.

No't raqui que s'estrenyi,
qu'estreny ab gran dolor;
l'Amor te un poder mágich;
¡es molt traydor l'Amor!

Traydor de mel y sucre,
que'ns deixa enllepoits,
puig converteix en arbre
dos branquillons florits.

Del desposori es símbol,
María, aqueix anell;
vol dir que, flors ó fullas,
formeu un sol ramell.

Cuan duas flors s'ajuntan
de olors hi há confusió;
cuan dos casats se besan
ressona un sol petó.

Las ayguas de las rosas,
si arriban al torrent,
se uneixen y 's barrejan,
fan sols una corrent.

Ab eix anell te donan
el cor del teu marit;
al dit que hi quedi'l símbol;
el cor préngal ton pit.

Y cuan al pit el tingas
rumbéjal com l'anell;
de cara al cel publica
que tu sols vius per ell.

Per ell, l'amich de l'ànima,
el companyó, l'espós!
¡Que Deu ja ho vol, María,
que us abresséu tots dos!

L'anell es l'abressada
que Deu ha benehit;
l'anell es teu, María,
mes ja no es teu el dit.

El dit y la má entera,
tot el teu cos es d'ell...
¡que per molts anys rumbejis,
María, aqueix anell!

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

Del natural

(CROQUIS BARCELONI)

—¡Estiga bona, senyora Pepa!

—¡Hola, senyora Reparada! ¿Qué diu de bó?

—¡Ditxosos ulls!...

—Ja ho pot ben dir, ja.

—¡Aviat no la coneixerém!

—No me'n parli, si estich tan atrafagada,
no paro ni sossego, tot el día corrent. ¡Oh! y
ara que desde que l'Anton, el de casa, treballa
á la Bordeta no tinch punt de repós... Escolti
¿qué sab l'hora qu'es?

—Ay, no, pero si aném caminant passarém
per casa 'l cansaladé que tenen rellotje y...

—Donchs com li deya, filla, el meu home ha
canbiat de casa, perque d'allá hont treballava
no n'estava del tot content; ja veurá ell—mal
m'está'l dirho—pero dels del ofici es dels que
treballan millor, vull dir, que *antes* havia tre-
ballat al carrer de San Pau y l'encarregat, un
bon home á carta cabal, que s'havían fet molt
ab l'Anton perque era nebot d'una cosina d'un
del poble, li va dir:—Mira, Anton, si tu vols y
ab las tevas mans pots guanyarte cualsevol
jornal.—Y allí va treballarhi mitj any com el
peix á l'aygua, qu' ell hi estava be y molt con-
tent y el majordom també. Tot el sant día ana-
van junts... dispensi... ¡Adeu Francisca! que
tal el teu home ¿ja's troba be? ¡vamos me'n
alegro! ¡expressions!... ¡Valgam Deu! ¡ara no
se que anava á dir!...

—Deya qu'era tan amich ab el majordom...

—¡Ah sí! quín cap el meu; ca si d' un cuant
temps á n'aquesta part se me'n van las cosas
de la memoria de tal modo, que, devegadas
surto de casa per algun recado y cuan soch al
carrer no'm recordo perque hi sortit. ¡Oh! y
aixís m'hi trobo á cada moment, y no es d'ex-
tranyar, després de la tarrabastada que vaig
passar, que'm pensava que m'hi quedava.

—Y donchs, que li ha passat, que ha tingut
algún disgust?

—Qué si li tingut? y gros. Afiguris que asso-
bre de casa hi viu un municipal casat, ab cinch
criaturas; donchs aquest tipo es l'home mes
desvergonyit que hi ha, borratxo, que tot el
día el passa al tabernutxo, sense cuydarse del
barri, ab una boca, ¡María Santíssima, quina
boca! sembla un infern; y tant ell com la seva
dona... pero es alló que passa, ¿sab? sempre el
mes dolent es lo qui te mes protecció; cosas

MEDITACIÓ.—CUADRO D'EN SANTIAGO RUSIÑOL

del mon ¡qué hi farà! Pues com li deya, l'altre dia, veliaqui, que'l grandíssim, el municipal, ¿sab? va venir borratxo com una sopa; jo per casualitat era á l'escala y cuan me'l veig no'm vareig poguer aguantar de dirli. «Vaya, Martínez, encara veig que coneix la casa ab tot y que'l mon dona voltas»... á la *cuenta* la seva dona que ja devía sapiguer qu'era dia de *moda* l'esperava á l'escala y ¡Verge Santa! va comensar á dirme una tirallonga de paraulas en castellufo que ni menos vaig entendre, pero que de segur no devían ser gayre *com sa*. . . que si aixó, que si alló, no me's vaig entendre: *cuides de su casa, hase lo que le da la gana*... ¡filla, no vaig poguerme contenir mes y li vaig explicá un cuento que de segú no va agradarli gayre, perque vaig sentir que tancava la porta d'una revolada. Veliaqui lo que'ls passa als que tenim educació. Que m'en diu d'aixó, senyora Pepa?

—Que n'hi ha un vagó. Ja no haurían de ser municipals!

—No me'n parli, filla, no me'n parli. A sota de casa hi ha una senyora viuda que tampoch els pot veure, y aquest dia m'estava explicant que va dir al propietari que si anavan seguint de aquell modo s'en aniria.

—De quin modo vol dir?

—¡Ay, ay! que si éll havia d'anarhi borratxo y ella armava aquells escándols, buscaría pis. Oh, y jo també me'n aniré.

—Escolti vingui á la escala de casa que á sota hi há un piset molt bufó. Aixís estarém juntas. Vingui á veure que no li desagradará.

—Si que vindré... Ay, deixame'n anar que'l meu home vé á las dotze y si no te'l dinar á punt...

—*Bueno*, ja'l vindrá á veure'l pis. Eh?

—Sí; pero no créch que'ns el quedém, perque ja'n tinch un de mirat per allá á la vora, que també hi tinch coneguts y may me callan que hi vagi. Allí si que tot el vehinat es decent.

—Y no hi ha castellans á l'escala?

—No ho créch. Es dir, sí, al quint pis hi ha una gent de Madrid... qu'ell es dels consums, pero ja me n'hi enterat, son bona gent, perque la senyora viuda de sota de casa m'ho va dir, que'ls coneix molt, que créch que la dona del burot es germana de una minyona que havían tingut á casa seva cuan ella era petita.

—Ah, *vamos*, aixís ray ja estaré bé. ¡Miris l'home de la Paula! ¡qué gras qu'está desde

qu'es viudo!... y que trempat! ¡que'n deu tenir poch de disgustos! Deu l'hagi perdonada á n'ella, ¡ja'n va fer de mal mentres va esser al mon!

—No m'ho digui ¡Oh! y ara que hi penso, ell també deu venir del treball... deixame'n anar corrents cap á casa, que'l meu marit está á punt d'arribar y encara haig de tirar la verduura á l'olla...

—*Bueno*, donchs, passióbé, vingui á veure.

—Ja ho miraré, per poch que pugui...

—No s'hi cansi, senyora Pepa.

—Estiga boneta, senyora Reparada.

C. S. STALAM.

La flor del Montserrat.

Del cim del Montserrat
só dut floreta blanca,
del cim del Montserrat
floreta só portat.

Junt ab las altras flors
estava perfumada,
junt ab las altras flors
llensava sas dolsors.

Al mitj de mon jardí
avuy la só plantada,
al mitj de mon jardí
hi dona perfúm fí.

Mas rosas y clavells
s'están morint d'enveja,
mas rosas y clavells
no tenen olors bells.

La flor que jo plantí
avuy fou desfullada,
la flor que jo plantí
no dona'l perfúm fí...

La flor sé qu'ha anyorat
la Verge moreneta,
la flor se qu'ha anyorat
el cim del Montserrat.

RAMÓN RIBERA LLOVET.

Sabadell.

Mirant dormir mos nebadets.

Al dols raser del amor
per tendra mare bressats,
bon són tingueu, angelets,
per altres angels vetllats.

Bon són tingueu, infantons
florida branca de llir.....
pera'l Cel bon despertar;
pera'l Món sempre dormir!

AGNÈS ARMENGOL DE BADIA

bleuger repàs de literatura y Arts portuguesas contemporáneas ⁽¹⁾

JOÃO DE DEUS

Va néixer á Sant Bartomeu de Messines, Algarre, el 8 de Mars de 1830.

João de Deus es una llegenda. Cuan d'aquí á un sigle llegirán sas obras, no las creurán. Y no es solzament l'acumulació de fets en demasia originals, lo que la tornarà inverossímil aquella llegenda: es, sobre tot, sapiguer darse compte de com un esperit, que s'esplayava en poqedats y extravagancias d'un jove d'imaginació sorprenent, pogué hostatjar una concepció pràctica, positiva y d'enlayrat vol, com es la educació intelectual del poble.

Que la poesia y l'amor á la quitxalla son ideas associables, ó tal vegada associadas y d'un mateix género, ja molts ho sabian, pro qu' un *bohemi*, l'héroie dels tiberis de Coimbra, prengué la paciència d'un benedictí, vestís el casquet del pedagoch, passés vetllant nits senceras en la solució d'un problema complicat y aixut, fet es aquest, que pren las proporcions d'un misteri, si se'm permet la paraula. Y'l misteri no es altra cosa que una maravella: la *Cartilha Maternal*, aquest volúm preciós que obrintse pas per entre'ls durs cervells dels analfabets, ha iniciat una verdadera revolució en la cultura intelectual del poble, aixecantlo de las tenebras esmagadoras de la ignorancia.

Jo no sé si'ls plutarques vinents preferirán el gran reformador de la instrucció, al poeta, ó aquest á aquell. Siga lo que siga, deixo semblansas difícils y'm decanto pe'l poeta.

En mitj dels mals temps que corrian per la poesia lírica, aparegué un destructor atrevit, d'inteligencia sutilíssima y d'una intransigencia exagerada, Luciano Cordeiro, devant quina crítica els poetas eran tan sols un anacronisme inútil y presumtuós. Cuan aquestas teo-

rias arrasavan, com vent dolent, las mitjanias, y aixecavan, irreverents, la blanca vesta dels pontífices literaris, João de Deus apareixia, modestament en las columnas de la *Revolução de Setembro*, escampant acorts d'un lirisme inefable y Luciano Cordeiro, allavors redactor d'aquell diari, se descubría confós y saludava al lirich, mes al veure la justicia contradictoria de sas opinions d'avuy ab sas teorías d'ahir, esmenava:—*Vaig tancar la porta á tots els lirichs porque no contava ab aquest; es un lirich, empró l'últim y el més gran de tots.*

Y aixís fou. Tractantse de cuestiones d'estética, es impossible trobar arguments més convincents que cualsevol llibre de João de Deus; aquí no hi han raciocinis, ni antimemas; faltan la vella casuística y las modernas demostracions d'Hegel, Taine y Jouffroy: hi ha tan sols la veritat pura y clara y may han existit Pirros ni Zenóns que duplessin de la existencia del sol.

La naturalitat, ó millor — enrahonant en llenguatge de la nova estética—el naturalisme en l'Art, frega ab lo trivial y lo vulgar: no obstant, els versos de João de Deus, son lo que hi ha de més expontani y natural y á la vegada lo que li ha de menys trivial y vulgar.

Aquest fenómen es un privilegi y un secret: es el constant predicar en las composicions líricas del gran poeta.

João de Deus va desenterrá'l problema fundamental de la renovació de la poesia moderna; porque lo que torná grans als poetas del mon antich, fou la relació íntima, manera de cooperació y solidaritat del poeta ab el poble y del poeta ab els llogarets y vilas. Lo que torná mitjana y fiuixa l'obra dels poetas moderns, fou l'aislament en salons y academias, escribint pera sí y pera'ls erudits amichs seus. Son necessaris nous motllos: cuan el poeta y la multitud arribin á entendres, tindrem l'art nou. La característica dels diferents medis que s'observan en el lirisme de João de Deus, ens revela'l contacte del artista ab la naturalesa. En una carta de Goëte á Schiller (14 de febrer de 1798), describintli l'impresió de la llegida de la *Odisea* feta á Nápol y á Sicilia: *deixi de ser pera mi un poema—deya—allá hi vegí la propia naturalesa. Y era aixís que'ls antichs se veyan obligats á compondre, puig que sas obras eran llegidas devant per devant de la naturalesa. Hi haurá poch poetas moderns que aguantin una llegida en la plassa pública ó al mitj del camp.*

Fou aquesta intuició que separá á João de Deus del sentimentalisme romántich; ella li feu polsar las vibracions que repercutiren, ab tota espontaneitat, en l'ánima portuguesa y determinaren la transformació del modern lirisme, y tant es aixís que consultantlo, ingenuament, un poeta de provincias sobre'l mereixement dels seus versos, João de Deus qu'era dels homes que no se 'n callan cap, més també que no

(1) Vegis els núms. 78, 79, 81 y 83 de "CATALUNYA ARTÍSTICA"

VALDEMOZA: HERMOSA PERSPECTIVA DE MIRAMAR

ofenen, va respondre ab aquesta clara síntesis: —Si las noyas de la seva terra'ls cantan, estigui cert que son bons.

Fins aquí tinch proclamat á João de Deus com el més gran poeta líric lusitá, y sense cap mena de dubte, pot afirmárseli aquest dictat.

La obra del poeta te una extensió extraordinaria, desconeguda, puig corren mon un nombre inmens de poesías que fins el poeta duptava que fossin sevas; y al gros volúm, *Campo de flores*, de sas poesías líricas *completas* coordinadas per Theofilo Braga, podríam afegir-nhi més d'un centenar que'ls admiradors de João de Deus que las possehían, escamparen per diaris y revistas.

Son mérit es tan gran com extensas son sas obras, y per més que's diga, sempre quedarà quelcóm pera dir: es aquest el panegíric dels héroes y dels deus. Sa biografía encara no l'han feta; potser per difícil, potser per impossible.

Dessota *Campo de flores*, se reuneixen, com germanas més jovas y més humils. las armonías dolsas y montanyencas de Diego Bernardes, Rodrigues Lobo, Xavier de Matos... oblidats injustament sols perque un geni superior eclipsá sa merescuda gloria. Cassos de cronología transcendental.

Avans de continuar, sento la necessitat de confessar una de las mevas més extranyas ra-

resas. Soch mol tolerant: tolero els monárquichs ambiciosos y els republicans inconscients; els jesuitas sens tonsura y els *Tenorios* tonsurats; els sinapismes de Rigolot y els cataplasmas de lirisme plagi; el programa d'un candidat y els *reclames* de la Joana Valls; l'histerisme en las beatas y la flor en las Venus carrinclonas; las viudas avergonyidas y las tías solteronas; un mal de caixa y una aixafada de peu... Tot ho tolero, tot!... menys un vers equivocot.

Imaginín, donchs, l'atach de nirvis cuan, de lluny en lluny, ensopego—jo, tal vegada el més gran admirador del geni portentós de João de Deus,—ab un vers imperfect en la mida ó ab una rima de equivocada assonancia en las obras d'aquest poeta. Ell sabia lo que feya y no necessitava llissons de versificació, més perxó mateix qu'ell no peca per ignorancia, es que m'agreuja el descuyt ab que á voltas arrodoní sas més bellas produccions.

Si á n' aixó s'hi veu un petit reparo, considerissel lligat íntimament, al carácter senzill, ingénuo y franch del autor de *Campo de flores* y de la *Cartilha Maternal*. Un noyet no té en la mirada y en la expressió, més tendresa qu'ell. La barba negra y abundosa que li sombrejava'l rostre descolorit, fa adquirirli certa gravetat y respecte, més si'ns fixém en aquella fesomia, si escoltém aquella veu, devant la serena mirada de sos ulls, ens vé á la pensa la

idea insinuant y perfectíssima del diví Fill de Nazareth.

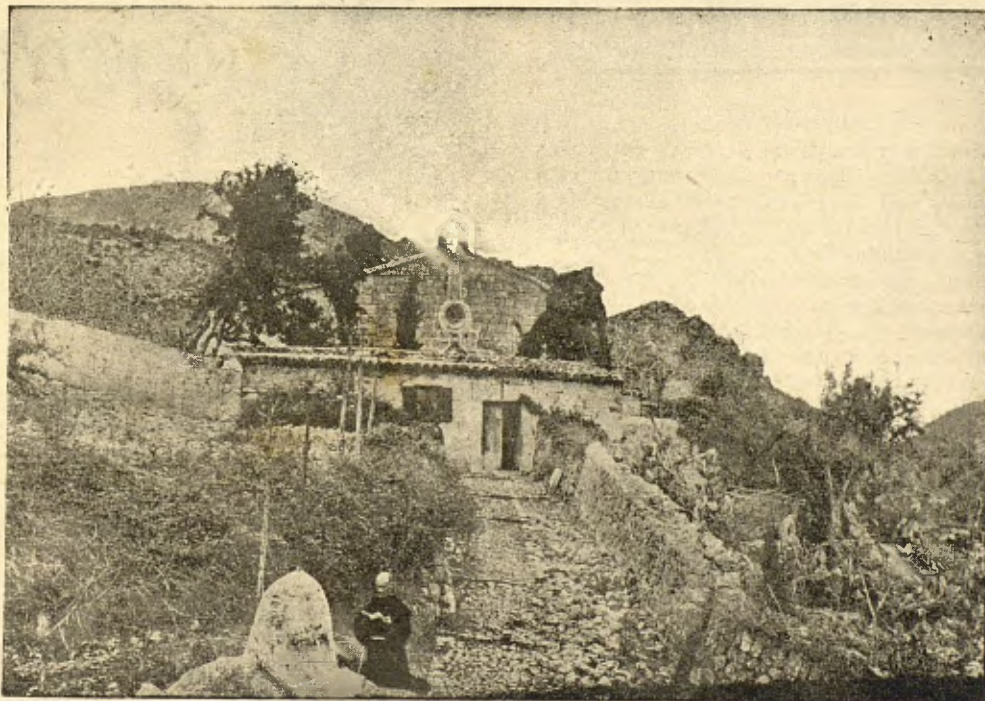
Mon darrer viatge de Catalunya á Portugal vaig ferlo en la agradable companyia de l'Enrich Morera, nostre eminent músich. L'afectuositat que'l tracte continuo d'un llarch viatge fa imprescindible entre'ls passatjers, fou causa d'una intimitat gran entre nosaltres: ell m'explicá l'objecte que l portava á Madrid y jo'l que m portava á Portugal. El seu interés estava en veure si arribarian á una avinensa ab el mestre Chapí, á fi y efecte d'estrenar en el nou teatro *Lirich* de la Vila y Cort. traduhida al castellá, sa darrera ópera *Emporium*, desdintse, *jo no sé per qué*, d'estrenarla á *Novedats*. Las migradas envejas de tres ó quatre, la malevolensa d'alguns y'l despit dels més, serán causa, tal vegada, de que'ls castellans frueixin, primer que nosaltres, lo que ja casi podém anomenar una gloria musical catalana... Pró en João de Deus no te res que veure si, fins entre'ls mateixos catalans hi viu aquesta serpeta verinosa que se'n diu enveja, germana d'un'altra que porta per nom: desagrahiment.

Enrahonant, enrahonant, li vaig coneixe una gran afició per la pintura y entre'l nombre dels seus pintors venerats, s'hi conta'l célebre belga Wirs. Referintse á n'aquest artista, el mestre m'explicá una bonica anécdota que vaig á transcriure per la semblansa ab un'altra de João de Deus.

El tal Wirs es republicá fins al moll del os, lo que no priva que'l Rey Leopold li hagi premiat el seu talent artístich ab moltes y honoras distincions que, miradas odiosas per en Wirs, desde'l moment que provenian del representant monárquich de la Bélgica, tingueren un fi deplorable, puig totas anavan á parar al armari dels papers del lloch més *escusat* de casa seva, fins qu'ara, últimament al rebre la medalla de no sé quina ordre, y veient que á n'el armari ja no li cabia, va tenir la bona pensada de penjarla al cim d'una creuhera de canya per la que s'hi enfilavan las monjeteras del seu hort, lo que, notat als pochos días per un amich que reconveni al artista per son poch correcte procedir, va donar lloch á n'en Wirs d'escusarse dihent que com tenia l'armari plé, havia pensat, per no deixarla al oblit, ser més útil tenirla al cim d'una canya, ja qu'aixís, voleyant ab el vent, espantava als pardals que, atrevits, se li menjavan el blat de moro.

En João de Deus també ho era de republicá y. com en Wirs, aborria el régimen monárquich. Cuan en 1895 s'organisé l'imponent festival que no fou altra cosa que la coronació del gran poeta en vida el Rey Carlos I, pera donar una mostra de lo molt qu'apreciava á João de Deus, li feu entrega de la honorosissima encomenda de San-Thiago, determinant colocarli ab sas propias mans lo que no pogué realisar, puig com que en semblant acte es necessari acotarse ó al menys inclinar una mica

RECORT D'UNA EXCURSIÓ Á MALLORCA

POLLENSA: LLOCH ANOMENAT LA CELDA

l cap, João de Deus que veyá en aixó un acatament que com á republicá no podia fer al Quefe monárquich, va dir al Rey que li dispensés d'acotarse, *perque la seva espinada era molt endurida pera permetreli una corva tan violent.*

Y diguéuloshi mansos als poetas.

IGNASI DE L. RIBERA ROVIRA.

Thomar (Portugal).

Amorosa.

SONET

—Un altre bès!—la serra amorosida
critava al hermós Sol que s'estimbava,
y el Sol per ultim cap l'afalagava
dexanthi un raig de llum esgroguehida.

Y la flor del jardí, ja mitj dormida,
—¡Un bès, papellonet!—baix demanava
y el papelló sobre ella 'l vol parava
xuclant sa dolsa mel, mel de la vida.

Y els camps de blat novell murmurejavan
abrassats ab l'oreig que'ls bressolava
un cantich ple d'amor y de alegria;
y mos llabis ardents t'apetonavan,
y mon cor prop ton cor hi bategava,
y l'amor per la terra refloria.

CARLOS FERRER CLAVÉ.

EXPOSICIO-NONELL.

No ha faltat qui ha vist en las derrereras notas d'en Nonell, una série de visions personalíssimas, arrivant á dalshi aqueix nom. La paraula *visions*, aplicada á totas las obras es injusta; ara bé, aplicada á n'algunas d'ellas, te cert fonament.

Baix aquest según sentit, nosaltres l'acceptém, y ho fem, convensuts de que no son mes que visionarias d'una ánima que goyta el mon á través d'una llum migrada, impotenta, que fa mes repugnantas las naturalesas degeneradas que en Nonell ens presenta en sas derrereras produccions.

Si per desgracia tots els artistas *vegessin* de la manera d'en Nonell, seria ocasió d'aclucar els ulls devant de sas obras, donchs en comptes de descobrirhi la bellesa de lo perfect, topariam ab la falsa corrupció d'aqueixa bellesa, afirmant á la vegada l'existencia d'una *Creació* negativa, ben oposada á la que Deu va regalar al home per gloriificació externa y que ha sigut, es y será eternament benehida per tot ser que senti la sublimitat de sa grandesa.

Aixis veyém, que'ls artistas que ab mes profit han conreuhat l'Art, ben lluny de planejar per terrers insustanciosos y estérils, han cercat sa inspiració en la Naturalcsa feconda, exhuberanta, hermosament bella

observantla allí ahont sa vida es mes riallera, mes potentia; allí ahont hi ha florit ab mes magestat y poesia.

Veyém per exemple, en el camp de las lletras, no poch escriptors realistas, que, fins al descriure l'acte mes bestial de la vida, l'embelleixen ab l'aroma d'un sentiment hermós y mascle á la vegada, engrandintlo, fins á darli superioritat damunt dels demés actes dels sers creats.

Veyém, al revés, á altres, que, presentant escenas sumament decadentas ó regresivas, s'hi descubreix igualment aquella aroma que sugestiona, y es una de las cualitats escencials de l'Obra.

La tendencia d'en Nonell, sols se veu per excepció, personalíssima del tot, però també, com dihém mes amunt, en algunas ocasiones altament visionaria.

Determinant: l'aplaudim en las obras que portan els números 14, 15, 12 y mes que cap, en la 10, representació vritat d'un moment psicológich; però li neguéim l'aplauso, en las que quedan de la série exposada, per créurelas verdaders deliris artístichs, imperdonables en un jove de las cualitats d'en Nonell. Reconeixém, al mateix temps, sa personalitat distingida, aixis com acceptém la raresa de son istil verdaderament digne d'estudi

Per'acabar farém una petita observació. Hem escrit aquestas líneas, ab mes bona fe que tal vegada acert. Sigi reconeguda aquella, per l'artista jove, de qui esperém molt en profit seu y del Art que conreuha.

L. NEGRE.

Ab el present número repartim el plech 20 consistént en 8 planas del poema

CANIGÓ

una de las obras més genials del gran poeta MOSSÉN JACINTO VERDAGUER, y quina primera edició catalana está agotada.

Al oferir al públich la nova edició d'aquest poema, joya de las lletras patrias, recordém á nostres suscriptors antichs y als que vinguin á serho desde'l número 64 fins á la terminació de l'obra, la promesa que férem de **regalar** pera la encuadernació del tomo **unas luxosas tapas en pasta y dorat.**

Al final donarém las *Notas* explicativas y el retrato del autor.

SUSCRIPCIÓ PÚBLICA

destinada á aumentar els ingresos pera 'l Monument á FREDERICH SOLER, quals donatius no podrán excedir de una pesseta, al objecte de donar á la suscripció caràcter popular.

De las cantitats recaudadas se'n farà entrega á la *Comissió Executiva del Monument*.

Total, 34 ptas.

Continúa oberta la suscripció en la Redacció de CATALUNYA ARTÍSTICA.

IMPORTANT PERA ARTISTAS Y ESCRITORS

Enguany, per circumstancies especials, la Direcció de CATALUNYA ARTÍSTICA ha resolt no celebrar el Certamen literari-musical tal y com hauria sigut el seu desitj, pero, d'acort ab la empresa del periódich, ha determinat convocar, durant el present any de 1902, una sèrie de petits concursos artístichs y literaris, festius alguns y en sério gayrebé tots, en els que hi podrán pendre part dibuixants, prosistas y poetas de Catalunya. D'aquesta manera, podrán sovintejar las recompensas que oferirém, moltas de las quals serán en metalich, y al efete's nomenarán els Jurats competents, que hagen d'entendre en la qualificació dels treballs admesos á cada concurs.

Avans de finir el mes actual convocarém el primer de dits Certamens que será de dibuixos, formant el Jurat ademés de la Direcció de CATALUNYA ARTÍSTICA els eminents artistas Modest Urgell, Apeles Mestres, Lluís Graner y Ramon Casas.

Dissapte vinent á la nit en la Societat recreativa "Frégoli" (teatro Olimpo) hi tindrà lloch el primer ball de disfressas, que promet veurers molt animat á jutjar pe'ls preparatius.

S'oferirán premis á las senyoretas que lluheixin els trajos de mes gust y originalitat.

En el "Cassino Pujadas" derrerament s'hi representá el popular drama del malaguanyat Pitarra, *Lo contramestre*, en quin desempenyo s'hi lluhiren forsa tots els que l'interpretaren.

Hem rebut el primer número de *Sol-Ixent*, quinzenari ilustringat catalanista, portaveu dels Centres, Associacions y Agrupacions catalanistas del Plá del Llobregat, que veu la llum á Santa Coloma de Cervelló.

Corresponém á la salutació que'ns endressa y li desitjem llarga vida.

Ab gust hi establím el cambi.

També hém rebut el setmanari de Tarrassa, *La sembra* portaveu de l'Agrupació Regionalista de aquella ciutat.

L'"Orfeo Pamplonés" ab la cooperació del "Orfeo Catalá" donará dos concerts vocals y instrumentals

en el teatro de Novedats els días 17 y 20 del mes corrent, executantse composicions de Clavé, Grieg, Lotti, Mendelshon, Nicolau, Mas, Serracant, Vives, Jannequin y altres compositors catalans y forasters.

Se preparan tres grans concerts durant la vinenta Cuaresma, que tindrán lloch en el Liceu, essent dirigits pe'l mestre Colonne.

Correspondencia literaria

Joseph Mª Mallafré: Ho tindrè en compte.—*Joseph Pellicer Planagumá* (Amer): L' article no 'l vaig rebrebr. Las dugas poesias son fluixas. Els treballs pot enviarlos ab sello de 1/4 de céntim mentres la carpeta estiga tallada de las puntas y duga escrit "Originals pera la imprenta".—*Xavier Gambus* (Reus): Anirá la "Pirenca".—*R. Homedes Mudo* (Tarragona): "La nit de Nadal" arrivá tart. L' article "Reys" es fluix.—*Francesch Colomer* (Sabadell): Ja ho devia veurer.—*Pere Tort Reus*: Passi per la Redacció y vegis ab el Sr. Director.—*Lluís F. Bigas*: Ab algun petit retoch, bé.—*Antoni Vallbona Montaner* (Tarragona): No 'ns vá prou.—*Florenci Cornet*: Las composicions tenen quelcom recomanable pero en conjunt fluxejan.—*Vicens Caldés Ariés*: Passi per la Redacció cualsevol dia á la una de la tarde.—*F. Carerras P.* (La Bisbal): Aprofitarém l' "Amorosa". El cuadret "Nadal trist" el trobarem fluix.—*Jacinto Fornaguera*: Me demana lo que trobo en els seus treballs? Senzillament hi manca expontaneitat. Creguim, estudihi; li volém bé.—*Maria Valentí*: Sobre estar la poesia pessimament rimada hem d'advertirli, senyoreta, que no admetém declaracions tan personals. Envihiu pe 'l correu interior al que li roba la tranquililitat.—*Joan Bordas Duran*: Passat el treball de vosté á la Direcció... resulta que l' assumpto es migrat.—*Xavier de l' Huch*: Fluixet, molt fluixet.—*B. Raméniol*: El número estava curull cuan vareig rebrebr la seva "Intima".—*J. Lligadas*: Aceptat l' oferiment y gracias. Passi per la Redacció y parlarém.—*Antoni Ferrer*: Poca cosa.—*R. Tarragó*: L' assumpto es passador pero s' hauria de retocar molt la forma.—*Narcís Gili Gay*: La poesietta no 'ns agrada.—*Pau de Rahona* (Sabadell): Aceptat tot.—*M. Marinello*: Lo mateix li dich.—*Lluís G. Salvador*: No 'ns acaba de satisfer.—*Laure á Dalmau*: De las poesias una es passada de temps, l' altra ripiosa.—*A. Ubach M.*: Ripiós y fluix.—*Carlos Ferrer Clavé*: Ho publicarem.—*I. Soler D.*: Ja ho veu. Lo demés s' accepta, pero no s' impacienti may. En els seus supòsits no está just; tot s' ha d'anar combinant.—*J. Grau* (Girona): Els dibuixos no resultan del tot. Practiquis.—*Pere Palá y Puig*: Mirarém de complaurel aviat.—*Angel Cabutí* (Calella): Retocat ho aprofitarém.—*Joan Tomàs Biscamps* (Vilanova y Geltrú): Es parlar de cosas massa retrospectivas.—*J. Pujadas Barriqa*: No 'ns agrada.—*Frederich Barceló*: Ho publicarem ab un lleuger retoch.—*Platon Peig Cunillé* (Sabadell): No resulta.—*Narcís Deop*: Admés.—*Bosoli* (Sitges): Home, home, de lo que envia 'n diu versos?—*Joan Ferreré* (Reus): Retocat un xich ho publicarem.—*Ramón Salvador*: "L' home y la papallona" es ripiosa y mal midada; l' altra composició ho es menos . pero també ho es. Practiquis y enopegará quelcom.—*G. Castellort y Serra*: Ja la veurá, retocada.—*Joseph Nadal*: No li podém precisar en absolut perque l' autor hi vol afegir alguna cosa. De lo demés ja veurém mes endevant, cuan las obras s' ho valgan.—*J. Aymá Ayaia*: Si no hi hagués tanta feyna en corretjirho, ja ho hauria vist Créch que de lo restant ja 'l varen enterar en l' Administració.—*Artur Henoch*: Admés.

Quedan pera contestar várias cosas.

A NOSTRES LLEGIDORS

Tots aquells que vulgan encuadernar luxosament el tomo segon de CATALUNYA ARTÍSTICA, en pasta y daurat, poden presentar á nostra Administració tots els folletins en bon estat, y mitjansant 1'50 pessetas se'ls hi encuadernará.

Hem comensat el tercer any de nostra publicació sense folletí en la forma de las *Novelas* del tomo passat, sinó que quantas obras aném oferint á nostres estimats llegidors—que serán moltas y bonas durant l'any 1902—tindrán el mateix tamany y excelents condicions tipográficas del *Canigó*, y ho fem aixís pera formar una veritable biblioteca luxosa, de gran importancia, á quin devant figuri el genial poema de Mossén Jacinto Verdaguer.

No cal dir, donchs, si tota persona de bon gust sentirá desitjos de continuar una «Biblioteca» comensada en las condicions del *Canigó*.

Además, tenim el gust d'oferir al públich las coleccions de CATALUNYA ARTÍSTICA als següents preus:

Any 1900.—Un tomo encuadernat luxosament junt ab el regalo de las obras dramáticas: *La germana gran* (comedia en 3 actes d'Albert Llanas), *L'últim Conceller Rafel de Casanova* (cuadro histórich, de Ayné Rabell), y *Lo full de paper*

(drama en tres actes, de Pere Antón Torres)..... 4'50 ptas.

Any 1901.—Un tomo encuadernat (periódich), mes el tomo de *Novelas*, (ab 114 gravats) també encuadernadas, apart, junt ab el regalo de las obras dramáticas: *Lo full de paper* (drama), *Els dos Cunills*, *Cartas que no lligan*, *Un eclipse de lluna*, *Riu avall* (drama), *L'Argent viu* y *Toalla Friné* 9 ptas.

Els dos tomos (anys 1900 y 1901), ab el tomo de *Novelas* y totas las obras dramáticas encuadernadas en rústega..... 11'50 ptas.

De manera que prenent tot lo publicat per CATALUNYA ARTÍSTICA, el comprador pot obtenirho ab una rebaixa de DUGAS PESSETAS, entenentse sempre que no hi va inclós el gran poema de Mossén Jacinto Verdaguer *CANIGO*, pera quina adquisició es imprescindible suscriurers desde'l número 63 (ab dret á las TAPAS luxosament tiradas exprofés pera la nostra edició, y que REGALAREM als subscriptors), advertint á tothóm que'ls tomos d'aquesta hermosíssima obra, un cop acabada, se vendrán á CINCH pessetas l'exemplar en totas las llibrerías.

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona

CATALUNYA ARTÍSTICA

SETMANARI IL-LUSTRAT de Literatura, Arts y Teatros

Redacció y Administració: — Raurich, 20, principal. — (Hi ha bussó á la porta.)

DIRECTOR: J. AYNÉ RABELL. — ADMINISTRADOR: BARTOMEU LLURÓ

16 planas de text degut als millors prosistas, poetas y crítichs regionals.— 8 de folletí literari.— Gravats y dibuixos de notables artistas.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: BARCELONA, trimestre 2 pessetas.—FORA, mitj any 4 pessetas.
EXTRANGER UN ANY 12 franchs.—NÚMERO CORRENT, 15 céntims.—NÚMERO ATRASSAT, 20 céntims.